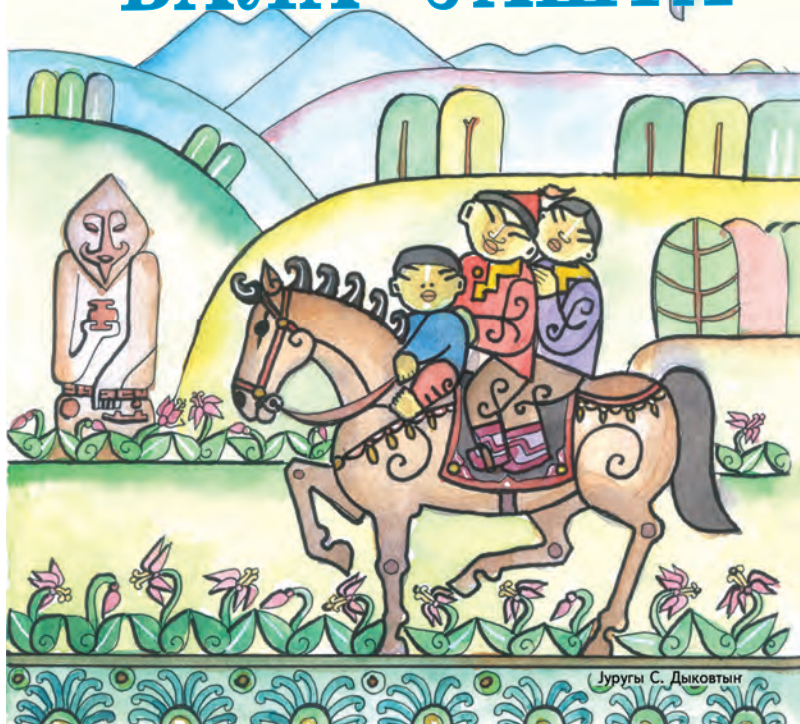

Күлер ТЕПУКОВ

АШ - КЫЛГАДА, БАЛА - JAШТА

Журугу С. Дыковтын

Алтай кижі јаантайын
Айлу-башту жүретен.
Алтай-Кудай барына
Алкыш сурап бүдетен.

Эбире турган агаш-таш -
Энчиликтин жаааны.
Сен эмди арай јаш,
Је сен де онын балазы.

Туулган-чыккан јеринле
Тудуш сенин киндигин.
Анданып алзан јерине
Ардак-седен жүрерин.

◆ ◆ ◆
Күн де биске тегин ле
Күлүмјизин сыйлабайт.
Јакшы күүндү јүрзин деп,
Күннен күнге ол тийет.

«Јакшы ба?» -
«Јакшы! Јакшы ба?» -
Мынайда алтай улустар
Эзен-амыр суражар.

«Бош болзоор, айлыска
Кирип чыксаар» деп айдыжар.
Алтайлап аскан чайыла
Айылчыны күндүлеер.

◆ ◆ ◆
Очокто күйген От-Эне -
Ончобуска бай Эне.
Айыл ичин жылыдат,
Аш-курсагыс кайнадат.

Курсак бышса, озолоп,
«Оп-Куруй» деп айдынып,
От-Энени күндүлөп,
Оноң отур ажанып.

Жалбырап күйген бу Отко
Салба качан бор-ботко.
Очогыс бистин агару,
Жаантайын болзын ап-ару.

Ак Чага - Яны жыл -
Амыр турзын Алтайыс.
Кыйра буулаш. Сан салыш.
Күүнис бистин бир-яныс.

Күндүү-күрее. Jaан улус
Бой-бойынан суражар:
«Ялды өң чыктаар ба?»
«Өң чыктыс!» деп айдыжар.

Тамзык тамак тепшиде -
Яны жылдын күндүүзи.
Жагы jaандар тоомжылу,
Тепшини баштаар учурлу.

◆ ◆ ◆
Тулаан айдын ичинде
Түн ле түш түндежер.
«Жылгайагыс келди!» деп,
Лиркиреп балдар жүгүрер.

Уүче бүгүн бузулар,
Тату көчө азылар.
Эбиреде жаткандар
Бой-бойына айылдаар.

◆ ◆ ◆
Жаскы жанмыр тымыраар,
Жалкын-күкүрт «жалт» эдер.
«Тенери унчукты» дежер,
Алтай кижиге сүгүнер.

Арчын өртөп, аластаар,
Акту күүнүн айдынар:
«Амыр турзын Алтайыс,
Астабазын мал-ажыс».

◆ ◆ ◆
Эбире Алтай ойгонор,
Эдил күүк кожондоор.
Жажыл бүүрдин мүүргүүли -
Жараш жайга уткуулыс.

Ак малыс тойынар,
Арка-белис амыраар.
Күптерге чеген толор,
Аарчы-курут көп болор.

Аржан-кутук сууларыс
Артабазын качан да.
Айландыра эл-жоныс
Амыр жатсын качан да.

Жайдын жылу күндери...
Жоруктаарын үзеери.
Жаан боочылар ажарын,
Жаан суулар кечерин.

Токтой түжүп боочыга,
Айса болзын кечүге
Кыйра буула кайынга,
Ырыс болзын жолына.

Тайга-ташта сен жүрзөн,
Тал-табыш чыгарба.
Анга-кушка туштазан,
Адарым деп умзанба!

Ар-бүткенди алтындап,
Алтайыска күс келди.
Сыгын үнин тындаалап,
Кеткин куштар јепсенди.

Байлу-чүмдү Сары бүр -
Байлык күстинг байрамы.
Эмди Алтай амыраар, -
Ээчий кышка алтамы.

Одындаган алтайлар
Озолодо айдынар:
«О, кайран агажым,
Арга јокто кес јадым!
Соокко тонот балдарым,
Сооп калды очогым».

Энениг эмискен сүдиле,
Эркелеп айткан сөзиле
Элге келген тилис бар,
Эптеп айдар сөзис бар.

Сүүнип аккан суулардын,
Сүүри башту туулардын
Жараш күүлү кожоны
Бистин алтай тилисте.

Тилин билбес кижиге
Күч ле болор жүрерге.
Тилин сүүген балдарга
Алкыш-быйан айдарга.

Jaанды-јашты тооп јүрзөң,
Сен де јүреринг тоомјыда.
Jaанның сөзин јанчыкка сал,
Карының сөзин капка сал.

Jaандар сөзине киришпе,
Эрмек-сөзин тындап ук.
Качан-качан керишпе,
Болуп калдың сен јүдек.

Төгүн сөс айтканы -
Төнөш көрүп үргендий.
Чынның ару јаркыны
Чыгып келген бу Күндий.

Аш-курсакты амзалан,
Айдып жүргин жаантайын:
«Тойгон-ток, Толу-Куруй!
Ток санаа биске келзин».

Автобуста бол, айылда -
Бойыннан жаан кижиге
Көргүс жакшы күүнинди,
Жайлап бергин жеринди.

Жаан улустын алдыла
Өдөтөни - эби жок,
«Өдөйин бе?» деп сурайла,
Өдө берзең, ол - жозок.

◆ ◆ ◆
Кажы ла јоннын чўм-јаны
Башка-башка, анылу.
Кайда ла јўрзен, сен оны
Тооп јўрер учурлу.

Школдо јакшы ўренип,
Билик-билгир алараар.
Телекейди эбирип,
Кўп јолдор ўдўрўўр.

Чўм-јанаарды куучындап,
Чўмеркебей јўререер.
Алтай тилис байлык деп,
Адааркабай айдараар.

◆ ◆ ◆
Бистин алтай чўм-жаньыс
Байлу, терең учурлу.
Бўдўрип оны жўрзебис,
Болорыс бис курчуулу.

Онын учун, балдарым,
Ойто такып айдадым:
Нактаң нак жўрўгер,
Нажы-нўкўр кўп болор.

Бўлингенди бўрў жиир,
Айрылганды айу жиир.
Беш сабардый биригип,
Бектең бек жўреели!

Бу бичик Алтай Республиканын
Культура Министерствозынын
шылтузында чыкты.

«БАЛА - JAШТА,
АШ - КЫЛГАДА»

Редакторы Ырысту Тодош
Кеендик редакторы
Чейнеш Барсукова
Дизайнери Эрмек Тепуков

Кеби 60x90/32
тиражы 500 экз.

